

Shi (Study of the History of Chinese Thought Communicatios). – 2004. – № 3. – P. 7–34.

8. 施良方、崔允郭。教学理论：课题教学的原理、策略与研究 - 华东师范大学出版社 - 1999. – № 8. – 118 p.

9. 20世纪中国少数民族与教育 - 北京 - 2002. – 37 p.

Аннотация

Л.С.Калашник, Ц.Чжань

Источники историко-педагогических исследований в Китае

Данная статья посвящена вопросам изучения источников педагогических исследований по вопросам педагогики Китая и КНР как в нашей стране, так и за рубежом. Особенность летоисчисления китайцев (наличие лунного календаря, летоисчисление по астрономическим событиям и правящим династиям и т.п.) не позволяет без наличия соответствующей подготовительной информации адекватно понять ход историко-педагогического процесса в стране. Также в статье уделяется внимание особой форме историко-педагогического датирования произведений – по внешнему виду иероглифа. В качестве заключения указаны основные принципы современной источниковедческой традиции КНР – внедрение политики «китаецентризма» и опора на собственные достижения и историческую традицию.

Ключевые слова: Классический Китай, КНР, Конфуций, система летоисчисления, лунный календарь.

Summary

L.S.Kalashnyk, Zhang Can

Historical Sources of Educational Research in China

This paper is devoted to educational research sources in pedagogy of China and PR China both in our country and abroad. The peculiarity of the Chinese chronology (lunar calendar, calendar based on astronomical events and ruling dynasties, etc.) does not allow to understand adequately the course of the historical and pedagogical process in the country without the appropriate preparatory data. The article also focuses on a particular form of historical and pedagogical dating of works – on hieroglyph appearance. The basic principles of modern Chinese source-studying tradition – the introduction of the «Sinocentrism» policy and relying on their own achievements and historical traditions only are pointed to as conclusions.

Key words: Classic China, PR China, Confucius, the system of chronology, the lunar calendar.

Дата надходження статті: «9» жовтня 2013 р.

УДК 37. 017.42

Н.А.КАЛІНІЧЕНКО,

доктор педагогічних наук, професор

(м.Кіровоград)

**Історіографія дослідження педагогічної діяльності Івана Ткаченка
(друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)**

У статті аналізуються історіографічні джерела, в яких розкриваються актуальні аспекти спадщини педагога-новатора Івана Гуровича Ткаченка з проблем управлінського менеджменту, трудової підготовки учнівської молоді, розбудови моделі школи по формуванню творчої особистості. Друга половина ХХ ст. характеризується гуманістичною спрямованістю педагогічної діяльності, зокрема відомих в Україні і за її межами педагогів-новаторів Василя Сухомлинського та його колеги і соратника Івана Ткаченка, в основі якої ідеї педагогіки співробітництва, поцінування особистості, розбудови моделей шкіл як території творчості, Шкіл Радості. У статті здійснено історіографічний аналіз дослідження педагогічної діяльності Івана Ткаченка (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) на основі дисертаційних досліджень А.Іванка, О.Філоненко, численних наукових та науково-методичних доробок Н.Калініченко, Г.Левченка, В.Мадзігона, А.Постельняк, Б.Хижняка та інших. Окреслені перспективні напрямки подальших досліджень спадщини і діяльності педагога-новатора Івана Ткаченка.

Ключові слова: історіографія, дослідження, педагогічна діяльність, педагог-новатор.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Друга половина ХХ ст. характеризується багатовекторними освітніми процесами, зокрема гуманістичною спрямованістю діяльності педагогів-новаторів, відомих не лише в Україні та колишньому СРСР, а й в європейських країнах соціалістичного табору. Це, насамперед, автор «Школи радості» – прогресивної моделі організації навчально-виховного процесу в середній школі Василь Олександрович Сухомлинський та його друг і соратник Іван Гурович Ткаченко, які в Україні стали фундаторами школи нового типу на засадах педагогіки співробітництва, поцінування людини, дитини, розбудови моделей шкіл на принципах демократизму, відкритості, прогностичності.

Їх внесок у теорію навчання, виховання, моделювання навчального закладу як школи Успішності, Творчості, Розвитку, соціалізації, школи громадянського становлення, усвідомленого

вибору підростаючим поколінням власної життєвої траєкторії, сповідування духовних цінностей реалізувався в успішній педагогічній практиці, яка стала національним здобутком.

Ґрунтовне, неупереджене вивчення, переосмислення педагогічної спадщини подвижників національного шкільництва, їх внеску в теорію і практику розбудови авторських шкіл збагачують вітчизняну педагогічну думку в її генетичних зв'язках із загальними закономірностями розвитку освіти в Україні. Вони значно випередили свій час і попри тотальну політизацію, формалізацію і тенденційність наукових досліджень радянського періоду виокремлюються вагомим внеском новаторських підходів до розбудови шкільництва, доробком в історії педагогіки.

Аналіз досліджень і публікацій... Сучасні дослідники української педагогічної думки Н.Антонець, Л.Березівська, Л.Бондар, Н.Дічек, Н.Побірченко, О.Сухомлинська, Т.Філіпова та інші на основі об'ємної джерельної бази, введення до наукового обігу нових історичних документів, архівних матеріалів, дослідницьких підходів на основі методологічних принципів історіографії, дають якісно нову оцінку історико-педагогічним явищам.

Формулювання цілей статті... *Мета даної статті* – здійснити історіографічний аналіз дослідження педагогічної діяльності Івана Ткаченка (друга половина ХХ – початок ХХІст.). Аналіз джерельної науково-педагогічної бази з проблеми дозволяє стверджувати про здійснення рядом авторів історико-педагогічних розвідок, у яких проаналізована педагогічна діяльність Ткаченка. Це, насамперед, дослідження науковців А.Іванка, Н.Калініченко, О.Філоненко (Максимчук), Г.Левченка, В.Мадзігона, В.Моцак, А.Постельняк, А.Хижняка та інших.

Історіографію окресленої проблеми базуємо на дисертаційних роботах, монографіях, методичних посібниках, статтях та архівних матеріалах.

Виклад основного матеріалу... Проведений нами аналіз джерельної бази дозволяє стверджувати, що вона охоплює значний масив історико-педагогічних та наукових праць педагогів-дослідників середини ХХ століття та початку третього тисячоліття.

Історичні матеріали з проблеми дослідження опрацьовувались в архівних базах. Досвід І.Ткаченка проанонсовано в каталогах передового педагогічного досвіду УРСР, представлений в методичних збірниках Центрального інституту удосконалення вчителів Міністерства освіти УРСР, архіві Кіровоградського обласного інституту удосконалення вчителів, Державному архіві Кіровоградської області. Це адреси досвіду, короткі відомості про сутність досвіду, методичні матеріали узагальнення досвіду, методичні рекомендації по його впровадженню, інформаційні ілюстровані плакати, буклети.

У дисертаційному дослідженні О.Максимчук «Система трудового виховання в педагогічній спадщині І.Г.Ткаченка» [8], автором ґрунтовно проаналізовано і систематизовано педагогічну діяльність І.Г.Ткаченка щодо змісту, форм, технологій та впливу суспільно корисної праці у формуванні творчої, самодостатньої особистості. Дослідниця на основі історико-педагогічного аналізу розкрила внесок педагога у теоретичне і практичне розв'язання цієї важливої проблеми, визначила вагомість творчого доробку І.Ткаченка в історії шкільництва та історії педагогічної думки України. Нею введено в науковий обіг значну кількість маловідомих архівних матеріалів (2002).

А.Іванко у дисертаційній роботі «Освітня діяльність та педагогічна спадщина І.Г.Ткаченка (1919-1994 рр.)» визначив особливості його самодостатньої педагогічної системи, зокрема таких її компонентів як моделювання навчального закладу як території творчості, наукові основи управління школою, які базувалися на таких принципах як: плановість, перспективність, конкретність, професійність, правильний добір, виховання та раціональне використання кадрів, систематичність перевірки прийнятих рішень, продуктивні взаємовідносини між керівником і підлеглими. У дисертації А.Іванка обґрунтовано доводить вагомість внеску І.Г.Ткаченка в теорію і практику трудового виховання учнівської молоді, поєднання навчання з продуктивною працею як визначальної умови формування самодостатньої особистості. Автор акцентує увагу на творчому застосуванні знань, засвоєнні учнями методів наукового пізнання, організації пошукової, творчої праці. Розкриває інноваційні підходи до розробки і апробації навчально-виробничої практики старшокласників, перспективних трудових завдань, майстерне введення елементів сільськогосподарського виробництва в зміст уроків, постійне вдосконалення педагогічної кваліфікації вчителів трудового навчання.

Автором розкрито взаємодію і взаємозбагачення самодостатніх педагогічних систем І.Г.Ткаченка та В.О.Сухомлинського, проаналізовано масив праць І.Г.Ткаченка про вивчення, поширення та творче використання педагогічних ідей павлівського Вчителя, внесок директора Богданівської середньої школи № 1 у становлення та розвиток сухомлиністики.

Цікавим, з огляду окресленої проблеми, є діалог І.Г.Ткаченка з О.В.Ґіталовим, уславленим хліборобом, Двічі Героем Соціалістичної праці [1; 2], де розкриваються організаційно-педагогічні умови проблеми трудового виховання учнів сільських шкіл, долучення їх до продуктивної праці.

Діалог продовжується з Героєм Соціалістичної праці Б.Є.Патоном, де акцентується увага на ефективності підготовки шкільної молоді до успішного самостійного життя в навчанні і праці.

У наукових розвідках В.Мадзігона, Г.Левченка [11; 12] досліджені етапи педагогічної і наукової діяльності І.Ткаченка, шляхи й умови особистісної самореалізації Вчителя. Автори доводять, що Богданівська школа впродовж 80-х років була всесоюзною лабораторією педагогічного досвіду з трудового виховання учнівської молоді, розкривають роль наукової лабораторії НДП УРСР з розробки змісту, форм і технологій організації виробничого навчання та продуктивної праці старшокласників. Дослідники наголошують, що тема дитячої праці, виховного її потенціалу була головною в науковій і практичній діяльності І.Ткаченка. У продуктивній праці педагог виокремлював два важливі аспекти: по-перше, це усвідомлення взаємозв'язку людини з природою (особистісна сторона праці, в якій проявляються індивідуальні нахили, творчість, майстерність); по-друге, створення матеріальних цінностей для суспільства (суспільна сторона продуктивної праці).

Автори відзначають, що в контексті модернізаційних змін у національній системі освіти та виховання педагогічна діяльність і спадщина І.Ткаченка набувають особливого значення як творця педагогічної системи, яка перебуває в органічній взаємодії з гуманістичними ідеями В.О.Сухомлинського, де зовнішній педагогічний вплив на дитину організовувався таким чином, щоб пробуджувати внутрішні сили, стимулювати прагнення до саморозвитку, створюючи для цього умови і можливості. Дитина протягом навчання в школі виступає як творець, здобувач і розпорядник знаннями. Погляди педагога на проблеми і перспективи сільської школи, систематизовані В.Мадзігоном і Г.Левченком, виключно актуальні в умовах розвитку сучасного суспільства.

Дослідники педагогічної спадщини І.Ткаченка О.Філоненко, Н.Котелянець, Н.Слюсаренко наголошують, що вчений розвинув, закріпив і перевіряв на практиці в умовах сільської школи принципи трудового виховання, сформовані вперше в історії вітчизняної педагогіки В.О.Сухомлинським [7, с.68–73, с.74–79, с.144–148].

Вони виокремлюють наступні провідні напрямки в практиці трудової підготовки школярів у Богданівській середній школі в 60-70-их роках:

- наукове обґрунтування навчально-виробничої діяльності учнівської бригади як складової навчально-виховного процесу;
- визначення змісту системи навчання і виховання, її провідних компонентів: у процесі вивчення основ наук, зокрема предметів природничо-математичного циклу; в позакласній роботі: гуртках, секціях, наукових товариствах; у процесі колективної та індивідуальної праці в агропромисловому виробництві; у творчих колективах винахідників і раціоналізаторів базового господарства; у родинних школярів;
- організаційно-методичне вдосконалення форм трудового навчання і виховання, які дали можливість створити ефективну, новаторську модель трудової підготовки учнівської молоді;
- добір і обґрунтування видів сільськогосподарської праці відповідно до віку, здоров'я, індивідуальних особливостей учнів як обов'язкової і вирішальної умови розвитку їх природних здібностей, пізнавальних інтересів.

Науковці В.Кузьменко, М.Піддячий виокремлюють в діяльності колективу Богданівської школи розробку і наповнення конкретним змістом етапи залучення школярів до творчості, дослідництва в процесі трудової підготовки

На першому етапі учні виконували досліди навчально-практичного характеру, і в ході практичної діяльності перевіряли наукові рекомендації. Індивідуальна практика учня дозволяла робити особисті наукові і морально-етичні надбання.

Другий етап – досліди навчально-пізнавального характеру, де учні практично використовували набуті знання в умовах сільськогосподарського виробництва, вчилися у процесі порівняння відслідковувати наукові закономірності, збагачували пам'ять знаннями й розвивали інтелект, уяву, творчість.

На третьому етапі проводились досліди творчого характеру, розраховані на тривалий час. Їх виховне і розвивальне значення полягало в тому, що учні самостійно опрацьовували науково-теоретичні джерела, вдосконалювали схему і методику досліду, набували практичних умінь дослідника, відкривали для себе особливості сільськогосподарських професій.

Аналіз історіографічних джерел засвідчує [1–3], що вихованці Богданівської школи мали широкий спектр творчого застосування знань, освоювали методи наукового пізнання, отримували нові ґрунтовні усвідомлені знання, були діяльними й ініціативними в організації пошукової, творчої праці, вчилися переборювати труднощі.

Особливий інтерес дослідників (А.Іванко, Н.Калініченко, С.Приходько) становлять здобутки І.Ткаченка з долучення учнівської молоді до продуктивної праці, зокрема, ним складеної і апробованої програма навчально-виробничої практики.

Для кожного класного колективу на два роки розроблялися перспективні трудові завдання, які передбачали створення матеріальних цінностей суспільного значення. Їх ефективність визначалася змістом наукової інформації, яку добирив учитель, педагогічними технологіями, методичними прийомами, котрі він застосовував.

Архівні матеріали про досвід роботи вчителька Богданівської середньої школи Г.Григор'євої розкривають організаційно-методичні підходи до учнівської праці «...у процесі ручної праці в класі і на навчально-дослідній ділянці в учнів виховується соціалістичне ставлення до праці; діти привчаються до колективної роботи; у них закладаються початкові навички культури праці; прищеплюється звичка розкладати в порядку матеріал і інструменти, тримати робоче місце в чистоті, бережливо відноситись до майна, економно витратити матеріал» [7, с.38]. Учителька використовувала бесіди, пояснення, розповіді, демонстрації, практичні роботи. У процесі виготовлення виробів значна увага відводилася естетичному вихованню, розвитку емоцій і уяви дітей, їх творчих здібностей [7, с.42]. З метою формування інтересу до праці, вона практикувала виставки дитячих робіт, навчальні екскурсії.

Ряд дослідників (В.Мадзігон, Г.Левченко, Н.Калініченко, О.Філоненко) відзначають, що І.Ткаченко на основі аналізу науково-методичної літератури і продуктивної педагогічної практики збагатив теорію і методику уроку трудового навчання. Урок, – зазначив Іван Гурович, – це педагогічний твір, тому він повинен відрізнятися цілісністю, внутрішнім взаємозв'язком, єдиною логікою в діяльності учителя і класу [3].

Педагог-новатор розглядав урок як джерело наукової інформації, що містить певний обсяг знань, оволодіння якими формує науковий світогляд учнів і готує їх до трудової діяльності; як синтез «мислі учителя», продукт його всебічної підготовки з використанням першоджерел та поточної інформації.

Урок був засобом підготовки учня до його майбутньої трудової діяльності. В основу авторської концепції уроку трудового навчання покладені такі закономірності: взаємозв'язок навчання, виховання і розвитку учня; єдність навчання й виховання; перехід навчання в самонавчання, а виховання у самовиховання.

Урок не тільки процес навчання, а й процес пізнання – утверджував власною творчою лабораторією І.Г.Ткаченко. Знання учнем здобуваються, а не даються у готовому вигляді. Він збільшував кількість видів наукової інформації і майстерно використовував слово учителя, експеримент, лабораторні роботи, виробництво, поточну інформацію, кіно, радіо, телебачення. Забезпечував на уроці двосторонню діяльність учителя, який навчає, і учня, який вчиться; єдність теорії і практики в процесі реалізації навчальних завдань. І.Ткаченко збільшував питому вагу самостійних робіт у навчальному процесі, особливо з предметів політехнічного циклу. У кожній самостійній роботі передбачав формування практичних умінь і навичок загального і конкретного характеру, які мають загальноосвітнє значення, зв'язок з трудовою підготовкою. Це практичні, пізнавальні творчі завдання. Він підсилював міжпредметні зв'язки, шукав шляхи активізації навчальної трудової діяльності учнів, спонукав учителів до самоосвітньої роботи. Особливу увагу І.Ткаченко приділяв розробці методики уроків формування вмінь і навичок (уроків тренувальних вправ), уроків-семинарів, контрольних-залікових уроків.

Дослідниця Н.Котелянець [6, с.74–79] виокремлює види самостійних завдань, що пропонувались учням:

- самостійна робота над одним спільним для всього класу завданням;
- самостійна робота над завданнями в кількох варіантах з додатковим завданням для найбільш підготовлених учнів;
- самостійна робота над диференційованими завданнями полегшеної, середньої і підвищеної складності;
- коментування розв'язаного завдання;
- підведення підсумків і інструктаж щодо виконання домашніх завдань. Виконуючи роботи самостійно, учні мали змогу користуватися довідниками, спеціальною літературою.

А.Іванко акцентує увагу на заняттях-семинарах [5, с.26–27]. Семинар як форма навчальних занять проводився не менше одного разу на чверть з метою систематизації, узагальнення, поглиблення і закріплення знань, організації і проведення творчих дискусій, повідомлень про новини науки, техніки, виробництва. Семінарські заняття сприяли творчій роботі учнів над підручниками, збірниками вправ і додатковою літературою, по відшукуванню найбільш раціональних способів вирішення завдань виробничого змісту, виготовленню наочних посібників, підготовці інформації про досягнення сільськогосподарської науки й техніки. На семінарських заняттях учні виступали з доповідями, рефератами, демонстрували свої вміння працювати з першоджерелами. Контрольно-залікові заняття мали на меті перевірку та облік системи знань, умінь і навичок учнів, узагальнення і поглиблення знань з певної теми (розділу). Заліки

практикувалися різної форми, як усно так і письмово. Контрольно-залікові уроки були завершальною формою перевірки і обліку системи знань, умінь і навичок старшокласників, узагальнення і поглиблення знань по вивченій темі (розділу). Всі дослідники педагогічної діяльності І.Ткаченка доводять, що педагог-новатор, розвиваючи дидактичні основи уроку, значно збагатив функціональні можливості залікових уроків. Він використовував усний залік у формі фронтальної бесіди; творчий залік, який поєднував елементи семінарського заняття і захисту індивідуального проекту.

Досвід проведення в Богданівській середній школі семінарських занять з виробничого навчання у IX-X класах, зазначає О.Філоненко, підтверджує, що в період їх підготовки й проведення ефективно вирішувалася як дидактична, так і виховна мета.

Висновки... Аналіз історіографічних джерел, зокрема дисертаційних досліджень А.Іванка, О.Філоненко, численних наукових і методичних статей дозволяють зробити певні висновки. В педагогічній діяльності та науковому доробку І.Ткаченка викликають інтерес і піддаються аналізу проблеми експериментальної діяльності учнівської виробничої бригади Богданівської середньої школи як своєї наукової лабораторії, розвиток змісту та форм трудової підготовки учнівської молоді в сільській школі, управлінські технології, інтернаціональний табір праці і відпочинку старшокласників «Дружба», традиційні шкільні свята, постійно діюча педагогічна і учнівська виставка. А також соціалізація учнівської молоді, авторська системи трудової підготовки сільських школярів, яка стала провідною в моральному, інтелектуальному та естетичному вихованні особистості підлітків. Перспективними для дослідження є внесок І.Ткаченка в розвиток напряму гуманної педагогіки – сухомліністики, та сама постать педагога-новатора як учителя, директора, науковця, громадського діяча.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гиталов А. Земля жаждет молодых / А. Гиталов, Н. Калиниченко, И. Ткаченко // Проблемы трудового воспитания учащихся сельских школ. Правда. – 1980. – 21 ноября.
2. Девиз – эффективность. Диалог директора Богдановской школы, Героя Социалистического труда И.Г.Ткаченко с президентом Академии наук УССР, Героем Социалистического труда Б. Е. Патеном // Учительская газета. – 1978. – 24 июня.
3. З досвіду роботи учнівських виробничих бригад Кіровоградської області. Інформаційно-методичний лист. – К. : Рад. школа, 1972. – 24 с.
4. Іванко А. Б. В. О. Сухомлінський, І. Г. Ткаченко: діалог самодостатніх педагогічних / А. Б. Іванко. – Кіровоград : ОШПО, 2002. – 60 с.
5. Іванко А. Б. Педагогічна спадщина І. Г. Ткаченка і актуальні проблеми сучасної сільської школи / А. Б. Іванко // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Серія: педагогічні науки. Вип. 28. – Кіровоград, 2000. – С. 25–28.
6. Педагогічна спадщина І. Г. Ткаченка в контексті модернізації шкільної системи освіти : матеріали всеукр. наук.-метод. конф. (21-22 трав. 2004 р.). – Кіровоград : ОШПО імені Василя Сухомлінського, 2005. – 270 с.
7. З досвіду трудового навчання вчительки Богданівської середньої школи Григор'євої Г. Р. / ДАКО, фонд 4789, опис 4, архів 70, аркуші 5.
8. Максимчук О. В. Система трудового виховання в педагогічній спадщині І. Г. Ткаченка : дис. ... канд. пед. наук / Оксана Володимирівна Максимчук. – К., 2002. – 234 с.

Аннотація

Н.А.Калиниченко

Историография исследования педагогической деятельности Ивана Ткаченко (вторая половина XX – начало XXI ст.)

В статье анализируются историографические источники, в которых раскрываются актуальные аспекты наследия педагога-новатора Ивана Гурьевича Ткаченко из проблем управленческого менеджмента, трудовой подготовки ученической молодежи, строительства модели школы по формированию творческой личности. Вторая половина XX века характеризуется гуманистической направленностью педагогической деятельности, в том числе известных в Украине и за ее пределами педагогов-новаторов Василия Сухомлинского и его коллеги и соратника Ивана Ткаченко, в основе которой идеи педагогики сотрудничества, формирования личности, развития моделей школ как территории творчества, школы Радости. В статье осуществлен историографический анализ исследования педагогической деятельности Ивана Ткаченко (вторая половина XX – начало XXI в.) на основе диссертационных работ А.Иванка, О.Филоненко, многочисленных научных и научно-методических трудов Н.Калиниченко, Г.Левченка, В.Мадзигона, А.Постельняк, Б.Хижняка и других. Обозначены перспективные направления дальнейших исследований наследия и деятельности педагога-новатора Ивана Ткаченко.

Ключевые слова: историография, исследование, педагогическая деятельность, педагог-новатор.

Summary

N.A.Kalinichenko

Historiographical Studies of Ivan Tkachenko's Teaching Activity (the Second Half of XX – Beginning of XXI Century)

This article analyzes the historiographical sources which reveal important aspects of educator and innovator Ivan Tkachenko Gurievich's heritage on managerial problems, student youth work training, the construction of model schools for the formation of a creative personality. The second half of the twentieth century is characterized by educational activities humanistic orientation, including well-known in Ukraine and abroad educators and innovators Vasil Sukhomlynsky and his colleague and associate Ivan Tkachenko, as well as based on the idea of pedagogy of cooperation, appreciation of the individual, developing models of schools as areas of creativity, Joy Schools. The historiographical analysis of the educational activities of Ivan Tkachenko (second half of XX – beginning of XXI century.) is based on A.Ivanko's, O.Filonenko's dissertation research, N.Kalinichenko's, H.Levchenko's, V.Madzihon's, A.Postelnyak's, B.Hyzhnyak's numerous scientific and methodological works. Promising directions for future research of the teacher and innovator Ivan Tkachenko's heritage are designated.

Key words: *historiography, research, teaching activity, teacher and innovator.*

Дата надходження статті: «10» жовтня 2013 р.

УДК 37(091):069:001.891

О.В.КАРАМАНОВ,

*кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Львів);*

М.С.ВАСИЛИШИН,

*аспірантка
(м.Львів)*

Наратив як історико-педагогічне джерело та його репрезентація у музейному просторі

Проаналізовано особливості застосування наративу як важливого історико-педагогічного джерела та засобу популяризації зібраного та напрацьованого досвіду у просторі музею. Визначено основні види наративів та їх характерні особливості. Обґрунтовано можливості застосування наративу як елемента мікроісторії та усної історії, що є органічним способом наповнення змістом історичних подій, предметів і явищ у музейному просторі. Особливу увагу приділено технології «storytelling», яка сприяє включенню до процесу навчання нової інформації, представленої у формі історії.

Ключові слова: історія педагогіки, джерело, наратив, процес наративу, мікроісторія, усна історія, технологія «storytelling».

Постановка проблеми у загальному вигляді... Дослідження у галузі історії педагогіки являють собою синтез найрізноманітніших підходів до складного пласту матеріалу, що потребує не лише усебічного вивчення, наукового обґрунтування та представлення у формі відповідних результатів, а й «оживлення», можливості широкого застосування в умовах сьогодення.

Серед вагомих проблем вітчизняних історико-педагогічних досліджень можна виокремити «сухість та описовість» у ході їх виконання, надмірне захоплення науковою термінологією, відсутність «дослідницьких родзинку», здатних «оживити» констатуючі факти та аспекти різних процесів в історії освіти, «дрібнотем'я, локальне опрацювання окремих часткових питань, їх переважно монодисциплінарний характер» [3, с.10].

Варто відзначити також невміння здобувачів (яким часто бракує базового фаху історика) акцентувати увагу на привабливості, актуальності та сучасності свого дослідження, можливості включення його результатів як до навчально-виховного процесу, так і до широкого соціуму.

У зв'язку з цим особливої актуальності для історико-педагогічної проблематики набувають уміння ученого-дослідника відповідно представити опрацьований матеріал, показати його привабливість та власний внесок не лише у суто науковому сенсі (хоча це слід вважати першочерговим завданням), а виходячи з можливостей застосування цього матеріалу у педагогічній практиці. Головно ми маємо на увазі джерела до історії різних педагогічних явищ та процесів, чільне місце серед яких посідає *наратив*.

Аналіз досліджень і публікацій... Питання упровадження та використання наративів як джерел до історії освіти порушували А.Бойко, Б.Бім-Бад, Д.Брунер, А.Бухаров, Н.Дічек, В.Константинова, В.Корнетов, Д.Полкінгхорн, І.Реброва, М.Россітер та ін. Водночас, малодослідженими залишаються можливості застосування наративів у контексті популяризації та практичного втілення різних історико-педагогічних досліджень, зокрема, у ході організації середовища навчання в музеї.